

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamise programm

Tulemusvaldkond	Riigivalitsemine
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik
Valdkonna arengukava	Eesmärgid seatakse pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ kohaselt
Programmi nimetus	Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine
Programmi eesmärk	Valitsuse tegevuseesmärgid on ellu viidud
Programmi periood	4 aastat (2021–2024)
Peavastutaja (ministeerium)	Riigikantselei
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	-
Kaasvastutaja ministeerium ja selle valitsemisala asutused (ühisprogrammi puhul)	-

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamise programmiga panustatakse riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärgi „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik“ saavutamisse.

Programm hõlmab Vabariigi Valitsuse töö planeerimise toetamist, riigi strateegilise planeerimise korraldamist ja koordineerimist, istungite ja valitsuskabineti nõupidamiste ettevalmistamist ja korraldamist, peaministri nõustamist ja abistamist, valitsuse ja peaministri kommunikatsiooni korraldamist, Euroopa Liidu asjade koordineerimist, Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni töö korraldamist, riigi julgeoleku ja riigikaitse juhtimise koordineerimist, Teadus- ja Arendusnõukogu teenindamist ning avaliku teenistuse tippjuhtide värbamise, valiku, hindamise ja arendamise korraldamist.

2. Programmi eesmärk ja mõõdik

Vabariigi Valitsus teeb ja viib ellu mõjusaid, tõhusaid ja mõistetavaid otsuseid.

- Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ja kasutamist väärtustav riik, kus ühiskonnaelu korraldatakse uute, inimesekesksete ja tõhusate tehnoloogiate abil. Õigus- ja maksukeskkond ning valitsemiskorraldus soosivad ühiskonna sidusust, uute lahenduste kasutuselevõttu, innovatsiooni ja pändlikku riigivalitsemist. Avalikud teenused on taustal toimivad ja

etteaimavad ning andmeruum kaitstud. Eesti riigikorraldus ja inimeste osalus selles on trende loov ja eeskujuks teistele riikidele.

- Eesti on usaldusväärne riik oma kodanikele ja väärtustatud partner rahvusvahelises suhtluses. Riigi valitsemine on avatud ehk võimu teostatakse avalikes huvides ausalt ja läbipaistvalt, järgides õigusriigi põhimõtteid ning tagades inimeste põhiõigused ja vabadused. Eesti on valvatud ja kaitstud, maailmas tuntakse meid hästi ja riigi rahvusvaheline positsioon on tugev.
- Eesti on inimesekeskne riik, kus poliitikakujundamine on koosloomeline ja inimesed saavad osaleda oluliste otsuste tegemisel. Avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad sõltumata elukohast ning suurendavad inimeste heaolu ja turvalisust.

Mõõdiku nimetus	Algtase (2018)	2019	2020	Sihttase (2021)	Sihttase (2022)	Sihttase (2023)	Sihttase (2024)
/Täidesaatva võimu suutlikkus ^{1/}	/6,8/	/6,7/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/

3. Programmi eelarve

Eelarve jaotus	2020 eelarve	2021 eelarve	Muutus (eurot)	Muutus (%)	eelarve		
					2022	2023	2024
Tulud	1 115	1 006	-109	-9,78%	651	498	1
Kulud	-12 030	-15 714	-3 684	30,62%	-10 352	-10 228	-9 826
sh välistoetused ja kaasrahastus	-948	-837	111	-11,71%	-525	-402	0
sh amortisatsioon	-186	-972	-786	422,58%	-972	-972	-972
Investeeringud	-2 489	-7 574	-5 085	204,30%	-6 684	-33	0
sh välistoetused ja kaasrahastus	-25	-42	-17	68,00%	-42	-33	0

4. Hetkeolukorra analüüs

Riigikantselei eesmärk on toetada Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning seista hea, tõhusa ja avatud riigivalitsemise eest.

Valitsuse eesmärkide saavutamist võivad takistada ministeeriumide tegevuste killustatus ja kohati puudulik koostöö. Samuti on ministeeriumide koostöö ja infovahetus valitsuse otsuste ettevalmistamisel ning elluviimisel ebaühtlane ega võimalda alati tõhusat otsustamist ja lahendust.

Avalikkuse teadlikkuse kasv ja suuremad ootused valitsuse tegevuse suhtes nõuavad paremat koostööd, aga ka põhjalikumate mõjuanalüüside tegemist. Ka huvirühmade oskuslik kaasamine ja avaliku sektori innovatsiooni edendamine võimaldavad parandada valitsuse otsuste ettevalmistamise kvaliteeti ning suurendavad otsustamise tõhusust.

Riigi strateegilise planeerimise korraldamise ja koordineerimise ülesanne on toodud Rahandusministeeriumist üle Riigikantseleisse ning asutuste koostöös on valminud strateegia „Eesti 2035“, et anda ühtne suund eri valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Algatatud on katseprojekt andmepõhise otsustusprotsessi kujundamiseks ja

¹ Executive Capacity http://www.sgi-network.org/2019/Governance/Executive_Capacity

juurutamiseks. Valmistatakse ette avaliku sektori innovatsiooni ja teadus- arendustegevuse võimekuse kasvatamise ning analüüside, uuringute ning eksperimentide toetamise meetet.

Eesti soov on kuuluda Euroopa integratsiooni tuumikusse. Euroopa Liidu asjad on riigis keskselt koordineeritud ja kooskõlas riigi strateegiliste arengusuundadega ning Eesti käitub Euroopa Liidu asjades ühtse ja usaldusväärse partnerina. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise järel on kasvanud Euroopa Liidu poliitika elluviimise suutlikkus ja tugevnenud Eesti rahvusvaheline kuvand, kuid see vajab hoidmist ja värskendamist. Meie kuvand võimaldab Eestil olla eestkõneleja ka endale olulistes küsimustes, sealhulgas laiapindse riigikaitse edendamisel ja digivaldkonnas ning olla eeskujuks rohepöörde edukal elluviimisel.

Eestis on toetus Euroopa Liidule suur, aga teadlikkus selle toimimisest ning otsuste mõistmine on vähene. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise järel tekkinud pingelangus võib tuua kaasa lüngad Eesti esindamisel ning Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja rakendamisel, seda muu hulgas tingimustes, kus Brexiti tagajärjel ja Eesti arengu tulemusel ka eelarvevahendite hulk eeldatavalt väheneb. Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumise tõttu on vaja otsida uusi koostöökohti ja -vorme oluliste Euroopa liitlastega ning tihendada suhteid Saksamaa ja Prantsusmaaga igal tasandil ja igas valdkonnas. Koostöö tugevdamine Balti ja Põhjala riikidega on oluline Eesti jaoks võtmetähtsusega strateegiliste infrastruktuuriprojektide elluviimisel, milles on saabumas otsustav faas.

Riigikantselei koordineerib julgeoleku teemasid Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni ja selle nõukogude kaudu. Alates 2017. aastast töötab Riigikantseleis riigi situatsioonikeskus. Situatsioonikeskus tagab peaministrile, valitsuse liikmetele ja teistele asjakohastele asutustele ja isikutele pideva teadlikkuse riigi julgeoleku olukorrast. Koostöös teiste asutustega jälgib, koondab, hindab, analüüsib ja esitab keskus teavet Eesti julgeolekut mõjutavate sündmuste, suundumuste, ohtude ja riigi käsutuses olevate võimete kohta. See eeldab laia riigikaitse valdkondade põhjalikku tundmist, sealhulgas spetsiifilistes valdkondades nagu küberjulgeolek.

Eesti strateegiline kommunikatsioon toimub Riigikantselei eestvedamisel ning selle eesmärk on tagada Eesti ühiskonna ja liitlaste toetus Eesti põhiseaduslikule ja demokraatlikule korrale, arendades ühiskonna vastupanuvõimet informatsioonilisele mõjutustegevusele. Riigikantseleisse on loodud strateegilise kommunikatsiooni meeskond, mis koondab riigisisese oskusteabe informatsioonilise mõjutustegevuse valdkonna ülesannetega tegelemiseks, mis samas ka jälgib olukorda inforuumis ning teeb süsteemseid ettevalmistusi valitsuskommunikatsiooni tagamiseks kriisiolukordades. Lisaks sellele algatab ja viib Riigikantselei selles valdkonnas ellu tegevusi, millel on pikaajaline mõju ühiskonna vastupanuvõime suurendamisele, ning koordineerib valitsusasutuste koostööd julgeolekuga seotud kommunikatsioonis. Kriisikommunikatsiooniks parema ettevalmistuse tagamiseks tuleb lähiaastatel arendada asutustevahelises koostöös edasi riigiinfo teenust, parandada Riigikantseleis valmisolekut kriisiaegse kommunikatsioonikeskuse käiguhoidmiseks ning ühiskonna vastupanuvõime suurendamiseks tuleb panna alus üleriigilisele meediapädevuse arendamise programmile.

Riigikaitse valdkonnas lähtub Eesti laiast käsitusest, mille kohaselt on riigi kaitsmine ning selleks valmistumine paljude asutuste ja inimeste ülesanne. Riigi tõhus kaitse tagatakse nii sõjaliste kui ka mittesõjaliste võimete, ressursside ja tegevustega nii avalikust, era- kui ka kolmandast sektorist. See eeldab Riigikantseleilt väga head tööd koordineerida riigikaitse arengukava ja riigi kaitsetegevuse kava kaudu riigikaitse võimete, ressursside ja tegevuste riigiülest planeerimist.

Riigikantseleisse on plaanis koondada, peale riigikaitse kriiside, ka hädaolukordade lahendamise planeerimine, et tugevdada Riigikantselei koordineerivat rolli veelgi. Alates 2020. a märtsist on Riigikantselei toetanud valitsust ja peaministrit koroonaviiruse levikust tingitud hädaolukorra ja

eriolukorra lahendamisel ning riigiülese tegevuse koordineerimist strateegilisel tasandil. Hädaolukordade lahendamise planeerimise ja koordineerimise ülesande andmine Riigikantseleile on koroonakriisi näitel muutunud veelgi asjakohasemaks.

Valitsuse eesmärkide elluviimine sõltub paljuski avaliku teenistuse tippjuhtide kompetentsusest ja pühendumusest. Riigikantselei tippjuhtide kompetentsikeskuse tehtav süsteemne ja järjekindel töö tippjuhtide värbamisel, valikul, hindamisel ja arendamisel võimaldab leida avalikku teenistusse tugevaid tippjuhte ning toetada nende arengut ja koostööd lähtuvalt valitsuse strateegilistest eesmärkidest. Endiselt tuleb pingutada selle nimel, et avalik teenistus oleks atraktiivne ja konkurentsivõimeline tööandja juhtidele ning Eesti juhid oleksid esindatud ka rahvusvaheliste organisatsioonide tippametikohtadel.

5. Programmi tegevused

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Riigikantselei eesmärk on toetada Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning seista hea, tõhusa ja avatud riigivalitsemise eest.

Valitsuse eesmärkide elluviimine sõltub otseselt täidesaatva võimu suutlikkusest, mida mõõdetakse valitsuse juhtimisvõime indikaatoriga.

Mõõdiku nimetus	Algtase (2018)	2019	2020	Sihttase (2021)	Sihttase (2022)	Sihttase (2023)	Sihttase (2024)
/Täidesaatva võimu suutlikkus ² /	/6,8/	/6,7/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/	/kasvab/

Toetatakse Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning aidatakse tagada head riigivalitsemist, sealhulgas aastatel 2021–2024:

Valitsuse poliitika paremat planeerimist ja koordineerimist toetava strateegia „Eesti 2035“ rakendamiseks tihendatakse koostööd ministeeriumide ja huvirühmadega ning jätkatakse Riigikantselei strateegiabüroo arendamisega riigi strateegilise planeerimise kompetentsikeskuseks.

Riigikantselei jätkab riigi otsustusprotsessi toetamise võime arendamist, mis põhineb kogutud andmetel, andmeanalüüsil ja nüüdisaegsel tehnoloogial. Riigikantselei jätkab avaliku sektori innovatsiooni juurutamist valitsussektoris.

Koostöö ja infovahetuse edendamiseks, aga ka avalikkuse paremaks kaasamiseks jätkub riigi koosloome keskkonna väljatöötamine, mis on muu hulgas planeeritud avatud valitsemise partnerluse tegevuskavasse, et kaasata partnereid väljastpoolt valitsusasutusi.

Riigi strateegilised eesmärgid lõimitakse Euroopa Liidu poliitikasse. Algust tuleb teha uue Euroopa Liidu rahastamisperioodiga ja välja töötada sellega seotud meetmed. Jätkatakse Tallinna digitaalvaldkonna tippkohtumise korraldamist ja pööratakse süsteemsemat tähelepanu Euroopa Liidu kommunikatsioonile. Aastatel 2025-2026 alustame ettevalmistusi uueks eesistumisperioodiks (2031).

Endiselt on vaja parandada riigikaitse ja julgeolekualast olukorradeadlikkust, seejuures valmib 2021. a situatsioonikeskuse taristu. Samal ajal viiakse ellu riigikaitse arengukava strateegilise kommunikatsiooni osa.

Lõpule hakkab jõudma riigikaitse arengukava koostamine aastateks 2021–2030 ning kavas on Eesti julgeolekupoliitika aluste uuendamine ja uue riigi kaitsetegevuse kava koostamine. Jätakuvalt on vaja

² Executive Capacity http://www.sgi-network.org/2019/Governance/Executive_Capacity

suurendada Riigikantselei kompetentsi küberjulgeoleku valdkonnas, pidades silmas laia riigikaitse vajadusi.

Riigikantselei võtab 2021. aasta 1. juulist Siseministeeriumilt üle kriisireguleerimise koordineerimise ülesande. Samuti algab uue, riigi kriisideks valmisolekut reguleeriva, tervikliku seaduse koostamine, mis koondab riigikaitseaduse, erakorralise seisukorra seaduse ja hädaolukorra seaduse.

Avaliku teenistuse tippjuhtide kompetentsuse ja pühendumuse suurendamiseks ning koostöö parandamiseks jätkatakse eesmärgipäraste arendustegevuste elluviimisega, sealhulgas arenguprogrammiga tippjuhtide digivõimete parandamiseks. Plaanis on analüüsida tippjuhtide töö väärtuspakkumist ja toetada juhtide kandideerimist rahvusvaheliste organisatsioonide tippametikohtadele.

6. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi eesmärgi saavutamise eest vastutab Riigikantselei ning peamised partnerid on kõik ministeeriumid. Programmi eesmärgi saavutamine on tihedalt seotud valdkondlike arengukavadega.

Iga lõppenud aasta kohta koostatakse programmi tulemusaruanne, mis on lähteteabeks riigivalitsemise valdkonna tulemusaruandesse. Riigisekretär esitab tulemusaruande projekti Rahandusministeeriumile 1. aprillil. Lõplik tulemusaruanne esitatakse 31. mail.